

Kelly Barnhill

Mergaitė, alsigėrusi mėnulio

Mergaitė,
atšigėrusi
mėnulio

Versta iš:
Kelly Barnhill
THE GIRL WHO DRANK THE MOON
Algonquin Young Readers, USA, 2016

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-441-563-0

© Tekstas, Kelly Barnhill, 2016
© Viršelis, *Workman Publishing Co.*
Išleista susitarus su *Andrew Nurnberg*
Associates Baltic, Ryga, Latvija.
Visos teisės saugomos.
© Vertimas į lietuvių kalbą, Valdas Kalvis, 2019
© Leidykla „Nieko rimto“, 2019

Kelly Barnhill

Mergaitė, atsigėrusi mėnulio

Iš anglų kalbos vertė Valdas Kalvis

Vilnius
2019

Skirta TK

1 skyrius,

KURIAME PAPASAKOJAMA ISTORIJA

Taip.

Miške gyvena Ragana. Ji visada ten buvo.

Ar bent sekundėlę nustosį muistytis? O, žvaigždės! Nesu sutikusi kito vaiko, kuris tiek muistytųsi.

Ne, brangioji. Aš nesu jos mačiusi. Niekas nėra matęs. Jau šimtmečius. Mes patys padarėme taip, kad niekada jos nepamatytume.

Prikrėtėm siaubingų dalykų.

Neverk manęs jų vardyti. Juk žinai.

Oi, brangioji, nežinau. Niekas nežino, KODĖL ji nori vaikų. Nežinome, kodėl ji reikalauja, kad tai visada būtų jauniausias vaikas. Juk negalime tiesiog PAKLAUSTI. Niekas nėra jos matęs. Mes pasirūpiname, kad niekas jos nepamatytų.

Be abejo, ji yra. Kas per klausimas! Pažvelk į mišką! Koks jis grėsmingas! Nuodingi garai, smegduobės ir kunkuliuojantys geizeriai! Visur tyko siaubingi pavojai, kad ir kur eitum. Negi manai, kad taip yra atsitiktinai? Nesąmonė! Tai Raganos darbas, ir jei nedarysime, kaip ji liepia, kas mums nutiks?

Tikrai nori, kad pasakyčiau?

Verčiau nereikia.

Oi, nusiramink, neverk. Juk Senolių Taryba ateina ne TAVĖS, ar ne. Tu gerokai per sena.

Iš mūsų šeimos?

Taip, mieloji. Labai, labai seniai. TU dar nebuvai gimusi. Jis buvo gražus berniukas.

O dabar baik pusryčiauti ir imkis darbų. Rytoj visi anksti kelsimės. Aukojimo diena nelaukia nė vieno, visi turime dalyvauti ir padėkoti vaikui, kuris dar metus mus saugos.

*Tavo brolis? Kaip aš galėjau už jį kovoti? Jei būčiau kovoju-
si, Ragana būtų užmušusi mus visus, kur tada būtume? Paaukok
vieną arba paaukok visus. Taip šis pasaulis sutvarkytas. Kad ir
kaip stengtumės, to nepakeisime.*

Užteks klausimų. Marš prie darbo. Paikas vaike.

2 skyrius,

KURIAME NELAIMINGA MOTERIS KAIP REIKIANT IŠPROTĖJA

Tą rytą Vyriausiasis Senolis Gerlandas neskubėjo. Šiaip ar taip, Aukojimo diena tik viena metuose, ir jam patiko gerai atrodyti per oficialią eiseną į nelaimingą namą ir gedulingai grįžtant iš jo. Jis skatino taip elgtis ir kitus Senolius. Liaudžiai reikia reginių.

Jis atsargiai pasirausvino apdribusius žandus ir apvedžiojo akis storomis kajalo linijomis. Pasitikrino dantis veidrodyje įsitikindamas, kad juose nėra maisto likučių. Jis baisiai mėgo tą veidrodį. Visame Protektorate toks buvo tik vienas. Niekas neteikė Gerlandui didesnio malonumo, nei turėti unikalų daiktą, išskirtinį. Jam patiko būti *ypatingam*.

Vyriausiasis Senolis turėjo gausybę tokių daiktų, kurie Protektorate buvo vieninteliai. Tai vienas iš jo darbo privatumų.

Protektoratas – kurį vieni vadino Katės uodegos karalyste, kiti Liūdesio miestu – buvo įsispraudęs tarp klastingo miško vienoje pusėje ir milžiniškos pelkės kitoje. Dauguma Protektorato žmonių pragyveno iš pelkės. Mamos vaikams sakydavo, kad pelkėse gali rasti ko tik nori. Nedaug, suprant, bet vis geriau nei nieko. Pelkėje būdavo gausu zirinių ūglių pavasarį, zirinių žiedų vasarą ir zirinių vaisių rudenį, be to, gausybė įvairiausių vaistinių ir beveik stebuklingų augalų, kuriuos galima rinkti, paruošti, apdoroti ir parduoti

prekeiviams, atvykstantiems iš kito miško galo. Šie gabe-
no Pelkės derlių į toli toli stūksančius Laisvuosius Miestus.
Pats miškas buvo siaubingai pavojingas, keliauti juo buvo
galima tik Keliu.

O Kelias priklausė Senoliams.

Kitaip tariant, Kelias priklausė Vyriausiajam Senoliui
Gerlandui, o kiti Senoliai gaudavo savo dalį. Senoliams pri-
klausė ir Pelkė. Ir vaismedžių sodai. Ir namai. Ir turgus. Netgi
dirbama žemė.

Batus Protektorato gyventojai darydavosi iš nendrių. O ne-
derlingais metais savo vaikus maitindavo tirštu, riebiu Pelkės
sultiniu, tikėdamiesi, kad Pelkė suteiks jiems jėgų.

Senoliai ir jų šeimynykščiai, maitindamiesi jautiena,
sviestu ir alumi, užaugdavo dideli, tvirti, raudonais žandais.

Kažkas pabeldė į duris.

– Užsik, – taisydamasis mantiją sumurmėjo Vyriausiasis
Senolis Gerlandas.

Tai buvo Anteinas, Gerlando sūnėnas. Mokinys, būsimasis
Senolis, dabar besiruošiantis juo tapti, bet tik todėl, kad dėdė
silpnumo akimirką taip pažadėjo šio juokingo bernioko dar
juokingesnei motinai. Bet taip sakyti negerai: Anteinas, visai
malonus jaunuolis, buvo jau beveik trylikos metų. Jis gerai
skaičiavo ir turėjo geras rankas – galėjo vos ne akimirksniu
sukalti patogų suoliuką pavargusiam Senoliui. Taigi, kad ir
kokio rūstaus būdo, Gerlandas pamažu ėmė vertinti berniu-
ką vis palankiau.

Tačiau.

Anteinas puoselėjo didingas idėjas. Turėjo didingų minčių. Ir *klausimų*. Gerlandas suraukė antakį. Anteinas buvo... kaip čia pasakius... *Pernelyg užsidegęs*. Jei ir toliau toks bus, teks ko nors imtis, nors jis ir giminaitis. Ši mintis sunkiai slėgė Gerlandui širdį.

– DĖDE GERLANDAI! – Anteinas entuziastingai įpuolė ir vos neparvertė dėdės.

– Nusiramink, berniuk! – užriko Senolis suirzęs. – Šian-dien rimta diena!

Berniukas kaipmat aprimo, jo nekantrus, šuniuko snukutį primenantis veidas apniuko. Gerlandas atsispyrė pagundai švelniai paglostyti jam galvą.

– Mane atsiuntė, – jau ramiau pratęsė Anteinas, – pasakyti, kad kiti Senoliai pasiruošę. O žmonės susirinkę pakeliui. Visi jau čia.

– Visi iki vieno? Niekas neišsisukinėja?

– Abejoju, ar kas nors išdrįs, na, dėl to, kas buvo pernai, – atsakė Anteinas ir sudrebėjo.

– Gaila.

Gerlandas vėl pažvelgė į veidrodį ir pabaigė dažytis. Jam patiko retsykiais paauklėti Protektorato gyventojus. Tai padėdavo jiems susiprasti. Senolis patapšnojo nukarusius pagurklius ir susiraukė.

– Ką gi, sūnėne, – tarė jis, elegantiškai švystelėdamas mantiją. To išmokti jam prireikė daugiau nei dešimties metų. – Eime. Visgi tas kūdikis pats nepasiaukos. – Tada jis išplaukė į gatvę, Anteinui skubinant iš paskos.

Paprastai Aukojimo diena ateidavo ir praeidavo taip pom-pastiškai ir rimtai, kaip ir dera. Vaikai būdavo atiduodami be pasipriešinimo. Nuvargusios jų šeimos liūdėdavo tyliai, į jų virtuves būdavo nešami puodai sriubos ir kito maisto, o netektį palengvindavo guodžiantys kaimynų apkabinimai.

Paprastai niekas nepažeisdavo taisyklių.

Bet ne šįsyk.

Vyriausiasis Senolis Gerlandas nepatenkintas susiraukė. Jis išgirdo motinos staugimą dar prieš eisenai pasukant į gatvę. Gyventojai pradėjo nejaukiai muistytis savo vietose.

Senolius pribloškė tai, ką jie išvydo atvykę prie šeimos namų. Ties durimis juos pasitiko vyras apdraskytu veidu, sutinusia apatine lūpa ir kur ne kur kruvina galva, kur jam buvo kuokštais išplėšti plaukai. Jis bandė šypsotis, bet liežuvis instinktyviai rado tarpą, kur neseniai buvo dantis. Jis susičiaupė ir pabandė nusilenkti.

– Atsiprašau, garbieji ponai, – tarė vyras – veikiausiai tėvas. – Nežinau, kas jai užėjo. Atrodo, kad ji išprotėjo.

Senoliai įžengė į namą. Moteris aukštai, prie pat gegnių, klykė ir staugė. Blizgantys juodi plaukai styrojo aplink veidą tarsi ilgų besiraizgančių gyvačių raizgalynė. Ji sušnypstė ir spjovė kaip į kampą išpeistas gyvūnas. Viena ranka ir koja laikėsi už lubų sijų, o kita tvirtai glaudė kūdikį prie krūtinės.

– NEŠDINKITĖS! – suriko ji. – *Negausite* jos. Spjaunu jums į veidus ir prakeikiu jūsų vardus. Tučtuojau išeikite, antraip išlupsiu akis ir sušersiu varnoms!

Senoliai išsižioję spoksojo į ją. Jie negalėjo *patikėti* tuo, kas vyksta. Niekas nekovoja dėl pasmerkto vaiko. Taip tiesiog *nedaroma*.

(Anteinas vienintelis pravirko. Jis iš paskutiniųjų stengėsi tai nuslėpti nuo kambaryje susirinkusių suaugusiųjų.)

Rūstusis Gerlandas greitai rado sprendimą. Nutaisęs malonią išraišką jis parodė motinai tuščius delnus, stengdamasis pademonstruoti, kad nekelia jokio pavojaus. Tačiau šypsena slėpė dantų griežimą. Tokia gerumo išraiška jam buvo nepakenčiama.

– Mes jos ir neimame, vargšele suklaidinta mergaitė, – kaip įmanydamas kantriau ištare Gerlandas. – *Ragana* ją paima. Mes tiesiog darome, kaip liepta.

Moteris suurzgė žemu balsu – tarsi pikta meška.

Gerlandas uždėjo ranką sutrikusiam vyrui ant peties ir švelniai spustelėjo.

– Atrodo, mielas drauge, tu teisus: tavo žmona *tikrai* išprotėjo. – Jis iš paskutiniųjų stengėsi slėpti įtūžį nutaisydamas rūpesčio kupiną išraišką. – Žinoma, tai retai nutinka, bet pasitaiko. Turime stengtis suprasti. Ją reikia pasirūpinti, ir nekaltinti jos.

– MELAGIS, – tėškė moteris. Kūdikis pravirko, o motina užsiropštė dar aukščiau, užkėlė kojas ant lygiagrečių sijų ir nugara atsirėmė į stogą, bandydama įsitaisyti taip, kad maitindama kūdikį būtų nepasiekiamas. Vaikas išsyk nurimo.

– Jei ją paimsite, – suurzgė moteris. – Aš surasiu. Aš ją surasiu ir atsiimsiu. Patys pamatysit.

– Ir pasipriešinsi Raganai? – nusijuokė Gerlandas. – Tu? Viena? Ak, vargšele suklaidinta mergaite. – Jo žodžiai skambėjo meiliai, bet veidas išraudo. – Širdgėla tave išvarė iš proto. Sielvartas sugniuždė. Nesvarbu. Mes tave pagydisim, mieloji. Sargyba!

Jis spragtelėjo pirštais ir kambarin pasipylė šarvuotos sargybinės. Tai buvo ypatingas būrys, kurį kaip visada paruošė Žvaigždės seserys. Ant nugarų jos turėjo lankus ir strėles, o prie diržų aštrius kardus. Jų kasos siekė juosmenį ir buvo kietai supintos – iš to galėjai suprasti, kad jos ilgus metus praleido Bokšto viršūnėje mąstydamos ir ugdydamos kovinius įgūdžius. Jų veidai buvo it akmeniniai, ir Senoliai, kad ir kokie galingi ir įtakingi, atsitraukė. Seserys buvo šiurpinanti jėga. Su jomis geriau nejuokauti.

– Atimkite vaiką iš vargšės beprotės gniaužtų ir palydėkite ją į Bokštą, – paliepė Gerlandas. Jis piktai nužvelgė palubėj įsitaisiusią moterį ir ši išbalo. – Žvaigždės seserys žino, kaip elgtis su praradusiais protą, mieloji. Esu įsitikinęs, kad tau visiškai neskaudės.

Sargybinės veikė greitai, ramiai ir be gailėsčio. Motina neturėjo jokių galimybių. Po kelių akimirkų ji buvo surišta, supančiota ir išgabenta. Jos staugimas aidėjo po tylų miestelį, o paskui staiga nutilo, kai milžiniškos medinės Bokšto durys užsitrenkė ir užrakino ją viduje.

O štai mergytė, perduota į Vyriausiojo Senolio rankas, inkštelėjo ir išžiūrėjo į priešais ją atsiradusį apdribusį veidą, raukšles ir pagurklius. Ji susikaupusi rimtai apžiūrinėjo Gerlandą, atrodė rami, ir jis nepajėgė nosisukti. Jos garbanos

buvo juodos, o akys tamsios. Oda švytėjo it šlifuotas gintaras. Kaktos vidury buvo dylančio mėnulio formos apgamas. Panašią žymę turėjo ir jos motina. Buvo šnekama, kad tokie žmonės ypatingi. Gerlandas nemėgo tokių šnekų, be to, jam nepatiko, kai Protektorato gyventojai manydavo apie save geriau, nei iš tikrųjų buvo. Jis stipriau susiraukė ir pasilenkė arčiau, išriesdamas antakį. Kūdikis iškišo liežuvį.

Siaubingas vaikas, – pamanė Gerlandas.

– Ponai, – tarė jis taip oriai, kaip tik pajėgė, – metas. – Kūdikis tą akimirką paleido šiltą čiurkšlę, Gerlando drabužiai sušlapo. Jis neišsidavė, bet iš tiesų įniršo.

Ji tyčia taip padarė. Jis buvo tikras. Koks šlykštus kūdikis.

Eisena buvo liūdna, lėta ir nepakenčiamai sunki – kaip visada. Gerlandas taip nekantravo, kad manė, išprotės. Vis dėlto, kai už jų užsivėrė Protektorato vartai ir gyventojai, vedini savo liūdnais vaikais, grįžo į lūšnas, Senoliai paspartino žingsnį.

– Kodėl mes bėgame, dėde? – paklausė Anteinas.

– Ša, vaike! – sušnypstė Gerlandas. – Neatsilik!

Niekam nepatiko būti miške, atokiai nuo Kelio. Net Senoliams. Net Gerlandui. Už Protektorato sienų buvo ganėtinai saugu. Teoriškai. Bet visi pažinojo ką nors, kas netyčia per toli nuklydo ir įkrito į įgriuvą. Arba įlipo į kunkuliuojantį purvą ir nusvilo didžiąją dalį odos. Arba nuklydo į daubą, kurioje oras buvo negeras, ir nebegrįžo. Miške būti pavojinga.

Jie vingiuojančiu keliuku atėjo į nedidelę proskyną, kurią supo penki seni medžiai, vadinami Raganos tarnaitėmis.

O gal šeši... *Ar ne penki būdavo?* Gerlandas pašnairavo į medžius, darsyk juos suskaičiavo ir papurtė galvą. Šeši. Nesvarbu. Tai tiesiog miškas jam maišo protą. Tie medžiai juk beveik tokie pat seni kaip pasaulis.

Žemė tarp medžių buvo minkšta, samanota. Senoliai paguldė kūdikį, iš paskutiniųjų stengdamiesi į ją nežiūrėti. Tada nosisuko ir nuskubėjo atgal. Jauniausias iš jų atsikrenkštė.

– Taigi. Mes ją tiesiog čia paliksime? – paklausė Antėinas. – Taip visada daroma?

– Taip, sūnėne, – atsakė Gerlandas. – Taip visada daroma. – Jis pajuto, kaip pečius staiga jam prislėgė nuovargis – tarsį jaučio jungas. Rankos nusviro.

Antėinas pasikasė kaklą – susinervinus visada taip, šio įpročio jis nepajėgė atsikratyti.

– Ar neturėtume palaukti, kol pasirodys Ragana?

Kiti Senoliai nejaukiai nuščiuvo.

– Kaip, ką jis sako? – paklausė Senolis Raspinas, labiausiai nukaršęs iš visų Senolių.

– Na, juk... – Antėinas prašneko tyliau. – Juk turėtume sulaukti Raganos, – tarė jis nedrąsiai. – Kas mums nutiktų, jei kūdikį pirmi rastų ir nusineštų laukiniai žvėrys?

Kiti Senoliai piktai susičiaupę spoksojo į Vyriausiąjį Senolį.

– Laimei, sūnėne, – greitai tarė šis, nusivesdamas berniuką, – tokių bėdų niekada nekyla.

– Bet... – vėl kasydamasis kaklą – taip stipriai, kad net liko žymės, – ištarė Antėinas.

– Bet nieko, – nutraukė jį Gerlandas ir uždėjo ranką ant nugaros, greitai žingsniuodamas išmindžiotu taku.

Vienas po kito Senoliai išpėdino iš laukymės, palikdami kūdikį joje.

Jie visi žinojo (išskyrus Anteina), kad kūdikį suės laukiniai žvėrys. Jie žinojo, kad *taip ir nutiks*.

Jie žino, kad jokios raganos nėra. Niekada ir *nebuvo*. Yra tik pavojingas miškas ir vienintelis Kelias, ir pastovus gyvenimo ritmas, kuriuo ištisas kartas mėgavosi Senoliai. Ragana, – tiksliau, tikėjimas ja, – gąsdino žmones, vertė paklusti, klausyti, nugyventi sau skirtąją laiką liūdname rūke, netekties širdgėlai slopinant jausmus ir temdant protus. Tai padėjo Senoliams valdyti netrukdomiems. Nemalonu, bet ką jau padarysi.

Žingsniuodami tarp medžių jie girdėjo vaiko inkštimą, bet netrukus jį nustelbė pelkės garsai, paukščių giesmės ir medžių girgždesys. Senoliai buvo tikri, kad mergytė neišgyvens iki ryto, kad jie daugiau jos neišgirs, nepamatys ir niekada apie ją nebesusimąstys.

Jie manė, kad ji pražuvo visiems laikams.

Be abejo, jie klydo.

3 skyrius,

KURIAME RAGANA NETYČIA SUTEIKIA KŪDIKIUI STEBUKLINGŲ GALIŲ

Miško vidury buvo nedidukė bjauriai smirdanti pelkė, burbuliuojanti, atsiduodanti siera. Po ja neramiai snaudė ugnikalnis. Pelkę dengė glitėsių plėvė, jos spalva, nelygu metų laikas, keitėsi nuo nuodingai žalios iki žaibų ryškumo mėlynos ir kruvinai raudonos. Šiandien – prieš pat Aukojimo dieną, dar vadinamą Žvaigždžių vaiko diena, – žalia spalva pamažu virto mėlyna.

Pelkės pakraštyje, priešais kur ne kur iš purvo kyšančias žydinčias nendres, į gumbuotą lazda rėmėsi labai sena moteris. Ji buvo trumpa, drūta ir pilvota. Ploni pilki plaukai buvo surišti į storą suraizgytą mazgą, iš kurio pynių kyšojo lapai ir gėlių žiedai. Iš veido atrodė suirzusi, tačiau senos akys švytėjo, o lūpos nežymiai šypsojosi. Ji buvo panaši į didelę gerai nusiteikusią rupūžę.

Tai buvo Ragana. Vardu Ksana.

– Nejau manai, kad gali pasislėpti nuo manęs, juokinga pabaisa? – sušuko ji pelkei. – Tarsi nežinočiau, kur esi. Išnerk *dabar pat* ir atsiprašyk. – Ji nutaisė nepatenkintą miną. – *Arba aš tave priversiu.* – Nors ji ir neturėjo jokios realios galios pabaisai – šis buvo gerokai per senas – tikrai galėjo priversti pelkę jį išspjauti, tarsi būtų gleivių gniutulas gerklėje. Jai tereikėjo mostelti kaire ranka ir pajudinti dešinę keli.

Ji vėl pabandė susiraukti.

– AŠ RIMTAI! – sušuko.

Tirštas vanduo suburbuliavo, įsisuko, ir iš melsvos žalumos išlindo milžiniška pelkių pabaisos galva. Jis sumirksėjo viena didele akimi, paskui kita, tada užvertė jas abi aukštyn.

– Nevartyk man akių, jaunuoli, – įsižeidė senoji moteris.

– Ragana, – suburbuliavo baisuoklis, kurio nasrai dar tebebuvo panirę pelkės tirštumoj. – Aš daugybę šimtmečių už tavę senesnis. – Jis lūpomis išpūtė dumblinų gleivių burbulą. *Iš tikrųjų tai daugybę tūkstantmečių*, pagalvojo. *Bet kam tai rūpi?*

– Man nepatinka tavo tonas, – Ksana papūtė susiraukšlėjusias lūpas.

Pabaisa atsikrenkštė.

– Miela ponija, kaip Poetas yra pasakęs: *Man nė velnio nerūpi...*

– GLERKAI! – pasibaisėjusi sukliko Ragana. – Kaip tu kalbi!

– Atsiprašau, – ramiai ištara Glerkas, nors pats nenutuokė, už ką. Jis pamažu nuleido abi rankų poras į purvynę, giliai įspausdamas kiekvieną septynpirštę leteną. *Kadaise tai pavykdavo lengviau*, – pamanė jis. Nors, kad ir kaip stengėsi, negalėjo prisiminti kada.

– Firianas štai ten, prie šaltinių, baigia akis išverkti, vargšelis, – piktai pareiškė Ragana. Glerkas giliai atsiduso. Ksana trenkė lazda į žemę ir iš jos galiuko išsoko žiezirbos, nustebinamos juos abu. Ragana piktai pažvelgė į pelkių pabaisą. – O tu tiesiog esi *bjaurus*. – Ji papurtė galvą. – Juk jis tėra kūdikis.

– Mano mieloji Ksana, – užriaumojo Glerkas giliu, iš krūtinės sklindančiu balsu (jis tikėjosi, kad balsas skamba

grėsmingai ir dramatiškai, o ne kaip peršalusio baisuoklio). – Jis *taip pat* yra senesnis už tave. Ir būtų pats metas...

– Oi, tu puikiai žinai, ką turiu omeny. Be to, aš pažadėjau jo motinai.

– Penkis šimtus metų – dešimtmečiu ar dviem daugiau ar mažiau – tas drakoniūkštis tiki pasakomis, kurias tu, brangioji, jam seki. Manai, jam tai padeda? Jis nėra Tiesiog Milžiniškas Drakonas. Net nėra ženklų, kad kada nors toks taps. Bet juk ne gėda būti Tobulai Mažyčiu Drakonui. Dydis dar ne viskas, mieloji. Jis priklauso senai garbingai rasei, kuri garsėja daugybe Septynių Erų mąstytojų. Jis turi kuo didžiutis.

– Jo motina labai aiškiai... – pradėjo Ksana, bet pabaisa ją pertraukė.

– Šiaip ar taip, jau seniai jam atėjo ir praėjo metas sužinoti apie savo kilmę ir vietą pasaulyje. Aš su tavo pasakomis taikščiausi ilgiau nei derėjo. Bet dabar... – Glerkas keturios rankomis atsirėmė į žemę ir pamažu iškėlė milžinišką užpakalį ir sunkią uodegą apsuko aplink save tarsi didžiulį žvilgantį sraigės kiautą. Jis nuleido neregėtai didelį pilvą ant sulenktų kojų. – Nežinau, brangioji. Kažkas pasikeitė. – Jo drėgnas veidas apsiniaukė, bet Ksana papurtė galvą.

– Štai ir vėl prasideda, – pašiepė ji pabaisą.

– Kaip Poetas sako: *O, vėl kinta Žemė...*

– Baik cituoti tą Poetą. Eik, atsiprašyk. Dabar pat. Tu jam svarbus. – Ksana pažvelgė į dangų. – Turiu skristi, mielas. Jau vėluoju. *Prašau*. Pasikliauju tavimi.

Glerkas nusvirduliavo prie Raganos. Ji priglaudė delną jam prie didžiulio žando. Nors galėjo vaikščioti stačias,

jis mieliau judėdavo ant visų šešių – arba septynių, jei kaip galūnę naudodavo uodegą, arba penkių, jei viena ranka nusiskynęs uostydavo kvapią gėlę, arba rinkdavo akmenis, arba savo išdrožinėta fleita grodavo nerimastingas melodijas. Jis priglaudė plačią kaktą prie mažyčių Ksanos antakių.

– Būk atsargi, – tarė jis rimtu balsu. – Pastaruoju metu mane kamuoja neramūs sapnai. Man baugu dėl tavęs, kai iškeliauji. – Ksana kilstelėjo antakius. Glerkas grumėdamas atsitraukė. – Gera, – tarė jis. – Aš vėl pameluosiu mūsų draugui Firianui. *Kelias į tiesą veda per svajingą širdį*, sako Poetas.

– Teisybė! – pritarė Ksana. Ji caktelėjo liežuviu, pasiuntė pabaisai oro bučinį ir apsižergusi šluotą nuskriejo į tankmę.

Nors Protektorato žmonės buvo keistai įsitikinę, kad miškas prakeiktas ar stebuklingas, iš tiesų jis toks nebuvo. Tačiau pavojingas tikrai buvo. Po mišku kunkuliavo ugnikalnis – nuožulniais kraštais, neįtikėtinai platus. Miegodamas jis grumėjo, kaitino geizerius, kad tie užvirę išsiveržtų ir be paliovos platino žemės įtrūkimus, kol šie tapo tokie gilūs, kad nesimatė dugno. Jis virino šaltinius, kepino purvą ir į begalines duobes rinko krioklius, kurie paskui pasrūdavo toli nuo šių vietų. Buvo skylių, pro kurias sklido bjaurus smarsas, skylių, pro kurias veržėsi pelenai, ir ertmių, pro kurias lyg ir niekas nesklido, tačiau žmogui ten būnant pamėlynuodavo lūpos ir nagai, o visas pasaulis imdavo suktis.

Vienintelis saugus paprastam žmogui takas per mišką buvo Kelias, besidriekiantis ant kadaise natūraliai iškilusios, o vėliau pamažu išsilyginusios akmeninės raukšlės. Dabar Kelias nekito, o einant juo nesigirdėjo ugnikalnio dundėjimo.

Nelaimei, ji valdė plėšikų ir galvažudžių iš Protektorato gauja. Ksana niekada nekelejo Kelio. Ji negalėjo pakeisti plėšikų. Ir galvažudžių. O ir šiaip jie reikalavo per didelio mokesčio. Na, bent jau pastarąjį kartą, kai bandė eiti juo. Prabėgo daug metų nuo tada, kai paskutinįsyk buvo netoli Kelio – beveik du šimtmečiai. Ji rasdavo taką pati, pasitelkdama burtus, žinias ir sveiką protą.

Jos takais brautis per mišką tikrai buvo nelengva. Tačiau eiti ji privalėjo. Prie pat Protektorato sienų jos laukė vaikas. Vaikas, kurio gyvybė priklausė nuo jos – todėl ji turėjo atvykti laiku.

Kiek Ksana pajėgė prisiminti, kasmet maždaug tuo pačiu metu motina iš Protektorato palieka savo vaiką miške, veikiausiai tam, kad jis mirtų. Ksana nesuprato kodėl. Ir neteisė. Bet neketino leisti vargšiukui pražūti. Todėl kasmet keliaudavo iki to jovarų rato, paimdavo apleistą kūdikį į savo glėbį, nunešdavo jį į kitą miško pusę, į vieną iš Laisvųjų Miestų kitame Kelio gale. Ten žmonės gyveno gerai. Ir mylėjo vaikus.

Ties takelio posūkiu pasirodė Protektorato sienos. Ksana sulėtino žingsnį. Protektoratas buvo baisi vieta – blogas oras, blogas vanduo, stogus tarsi debesis slėgė širdgėla. Ji pajuto, kaip jai pačiai į kaulus smelkiasi liūdesys.

– Tiesiog paimk kūdikį ir keliauk iš čia, – priminė sau Ksana kaip ir kasmet.

Bėgant metams Ksana suprato, kad reikia ruoštis iš anksto. Ji turėdavo minkščiausios avies vilnos austą antklodėlę kūdikiui suvynioti ir sušildyti, krūvelę audeklų šlapiam užpakaliukui nusausti, buteliuką ar du ožkos pieno tuščiam

skrandukui pripildyti. Kai ožkos pienas baigdavosi (neišvengiamai – kelias buvo ilgas, o pieną nešti sunku), Ksana darydavo taip, kaip pasielgtų kiekviena išmintinga ragana: kai sutemdavo ir danguje sužibdavo žvaigždės, ji ištiesdavo ranką ir pirštais prisižerdavo rieškučias žvaigždžių šviesos – kaip šilkinų voratinklų siūlų – ir ją pamaitindavo vaiką. Žvaigždžių šviesa, kiekviena ragana žino, yra nuostabus maistas augančiam kūdikiui. Žvaigždžių šviesai rinkti reikia tam tikrų gebėjimų (visų pirma – magijos), bet vaikai ją valgo pasimėgaudami. Jie auga stori, sotūs ir švyti.

Laikui bėgant, kasmetinis Raganos pasirodymas Laisvuosiuose Miestuose tapo švente. Jos atgabenti vaikai, kurių oda ir akys švytėdavo žvaigždžių šviesa, buvo laikomi palaiminimu. Ksana kiekvienam vaikui išrinkdavo tinkamą šeimą, pasirūpindama, kad jų charakteriai, polinkiai ir humoro jausmas derėtų prie kūdikėlio, kurį ji gabendavo tokį tolimą kelią. O žvaigždžių vaikai – taip juos vadindavo – iš laimingų kūdikių išaugdavo į malonius paauglius ir mandagius suaugusiuosius. Jie daug pasiekdavo, būdavo dosnūs ir kultūringi. Kai mirdavo nuo senatvės, mirdavo turtingi.

Pasirodžiusi giraitėje Ksana kūdikio dar nerado, bet buvo ankstoka. O ji jautėsi pailsusi. Nuėjusi prie vieno iš senų medžių, atsirėmė ir įkvėpė žeme atsiduodančio jo šakų aromato savo snapą primenančia nosimi.

– Šiek tiek pamiegot nepakenktų, – garsiai tarė. Ir buvo teisi. Pavargo bekeliaudama, o netrukus prasidėsianti kelionė bus dar ilgesnė. Ir sunkesnė. Verčiau įsitaisyti ir truputį snustelėti. Todėl, kaip dažnai darydavo, kai norėdavo ramybės

ir tylos namie, Ragana Ksana pavirto medžiu – senu, apkerpėjusiu, rantytu, forma ir išvaizda panašiu į kitus aplink mažąją proskyną augančius senus jovarus. Kaip medis ji ir užmigo.

Ji negirdėjo eisenos.

Negirdėjo Anteino protestų, gėdingo Tarybos tylėjimo nei grubių Vyriausiojo Senolio Gerlando pamokslų.

Ji netgi negirdėjo, kai kūdikis suburkavo. Ir suinkštė. Ir pravirko.

Tačiau kai vaikas pravėrė burnytę ir visu balsu suklykė, Ksana krūptelėjo ir pabudo.

– O, brangiosios žvaigždės! – tarė ji rantytu, šakotu, lapotu balsu, nes dar nebuvo atvirtusi į žmogų. – Nepamačiau tavęs, ten gulinčios!

Kūdikio tai nenudžiugino. Ji ir toliau spardėsi, ūbavo ir verkė. Veidelis buvo išraudęs, kupinas įtūžio, o rankytės sugniaužtos į mažyčius kumštukus. Apgamas kaktoje grėsmingai patamsėjo.

– Duok mums sekundėlę, brangioji. Teta Ksana skubinasi kiek tik gali.

Ji tikrai skubinosi. Pasivertimas yra sudėtingas dalykas net tokiems gabiems kaip Ksana. Jos šakos ėmė viena po kitos trauktis atgal į nugarą, o kamieno rievės pamažu pasislėpė raukšlėse.

Ksana pasirėmė į lazda ir kelissyk pamankštino pečius, kad atsipalaiduotų užtirpęs kaklas – vienoje pusėje, kitoje pusėje. Ji pažvelgė žemyn į apimusį vaiką, kuris spoksojo į ją taip pat, kaip anksčiau į Vyriausiąjį Senolį – ramiai, smalsiai ir

nejaukiai. Žvilgsnis smeigė į pačią sielos gelmę ir ją suvirpino tarsi arfos stygas. Raganai užgniaužė kvapą.

– Buteliukas, – tarė Ksana, stengdamasi nekreipti dėmesio į kauluose grojančias armonikėles. – Tu nori buteliuko. – Ji perrausė gausybę kišenių ir ištraukė buteliuką ožkos pieno, paruoštą, laukiantį alkano pilvuko.

Kulkšnies mostu Ksana išaugino musmirę iki tokio dydžio, kad galėtų patogiai atsisėsti. Ji švelniai atrėmė vaiką į minkštą savo pilvą ir ėmė laukti. Dylantis mėnulis vaikui ant kaktos apsiblausė ir pasidarė švelniai rausvas, juodos garbanos gaubė veidelį tamsiomis akimis. Mergytės veidas švytėjo it brangakmenis. Ji buvo rami, soti pagėrusi pieno, bet žvilgsniu vis dar varstė Ksaną, tarsi žemėn besirausiančios medžio šaknys. Ragana suniurnėjo.

– Na, – tarė ji. – Nėra ko į mane taip spoksoti. Negaliu tavęs gražinti ten, kur buvai. Verčiau pamiršk. Oi, neverk, – tarė, nes vaikas ėmė verkšlenti. – Neverk. Tau patiks ten, kur keliaujam. Kai nuspręsiu, į kurią miestą tave nugabenti. Jie visi geri. Tau patiks ir tavo naujoji šeima. Aš tuo pasirūpinsiu.

Bet tariant tuos žodžius Ksanai suspaudė širdį. Ir štai netikėtai ji visiškai be priežasties nusiminė. Vaikas atsitraukė nuo buteliuko ir smalsiai pažvelgė į ją. Ragana gūžtelėjo pečiais.

– Ai, neklausk, – pasakė. – Net neįsivaizduoju, kodėl tave paliko miško vidury. Nežinau, kodėl žmonės taip elgiasi, jie visada mane stebina. Tačiau aš tikrai nepaliksiu tavęs čia, ant žemės, kokiam šermuonėliui suėsti. Tavęs laukia geresni dalykai, brangus vaike.

Žodis *brangus* keistai užstrigo Ksanos gerklėje. Ji nesu-
prato kodėl. Paskui atsikosėjo, prasivalė senus plaučius ir
nusišypsojo mergaitei. Tada pasilenkė ir priglaudė lūpas
vaikui prie antakio. Ji visada bučiuodavo vaikus. Ar bent
jau manė, kad taip daro. Vaiko galva kvepėjo duonos tešla
ir rūgpieniu.

– Nagi, – tarė ji kимиu balsu. – Eime, parodysiu tau pasaulį,
gerai?

Ir, saugiai įvyniojusi kūdikį į nešyklę, švilpaudama nu-
žingsniavo miško tankmėn.

Ji galėjo keliauti tiesiai į Laisvuosius Miestus. Ir tikrai ke-
tino tą padaryti.

Bet pakeliui buvo krioklys, kuris kūdikiui turėjo patikti. Ir
uolėtas skardis, nuo kurio atsivėrė puikus vaizdas. Ir ji panoro
kūdikiui sekti pasakas. Ir dainuoti dainas. Ir, pasakodama
ir dainuodama, Ksana ėmė eiti vis lėčiau ir lėčiau. Dėl to ji
kaltino amžių, traškančią nugarą, neramų vaiką, tačiau tai
buvo netiesa.

Ksana vis dažniau sustodavo ir darsyk išsiėmusi kūdikį
pažvelgdavo į tas tamsias, galias akis.

Ji vis labiau kryo iš tiesaus kelio. Suko ratus, vaikščiojo
vingiais. Retsykiais grįždavo į tą pačią vietą. Paprastai ji per
mišką eidavo taip pat tiesiai, lyg eitų Keliu. O dabar vingia-
vo ir darė painias kilpas. Naktį baigėsi ožkos pienas ir Ksana
pirštais surinko plonyčius žvaigždžių šviesos siūlus, o kū-
dikis godžiai juos sušveitė. Su kiekvienu žvaigždžių šviesos
kašniu ryškėjo tamsa vaiko akyse. Jose liepsnojo ištisos visa-
tos – milijonai galaktikų.

Po dešimties naktų kelionės, kuri paprastai trukdavo vos tris su puse dienos, tebuvo įveikta mažiau nei ketvirtis kelio. Pilnėjantis mėnulis kasnakt patekėdavo vis anksčiau, nors Ksana to nė nepastebėjo. Ji siektelėjo aukštyr rinkti žvaigždžių šviesos nekreipdama dėmesio į mėnulį.

Žvaigždžių šviesa, suprantama, yra magiška. Tą visi žino. Tačiau ji keliauja taip toli, kad magija nusilpsta, išskysta, ištįsta lyg ploniausi siūleliai. Žvaigždžių šviesai užtenka magijos, kad nuramintų ir pasotintų kūdikį, o dideli kiekiai gali pažadinti geriausias savybes kūdikio širdyje ir sieloje. Jos užtenka *palaiminti*, bet ne *suteikti stebuklingų galių*.

Mėnulio šviesa – visai kitas reikalas.

Mėnulio šviesa yra pati magija. Paklausk bet ko.

Ksana negalėjo atitraukti žvilgsnio nuo kūdikio akių. Saulės, žvaigždės, meteorai. Ūkų dulkės. Didžiuliai sprogimai ir juodosios skylės, ir begalinis, begalinis kosmosas. Mėnulis pakilo, didelis, storas ir švytintis.

Ksana siektelėjo aukštyr. Ji nežiūrėjo dangun. Ji nepastebėjo mėnulio.

(Ar ji pastebėjo, kokia sunki šviesa jai ant pirštų? Ar pajuto, kokia ji lipni? Kokia saldi?)

Ji pamojavo pirštais virš galvos ir nuleido ranką, kai nebepajėgė išlaikyti.

(Ar ji pajuto, kokia sunki magija sveria jai riešą? Sau ji sakė, kad ne. Kartojo daug syk, kol pradėjo manyti, kad tai tiesa.)

O kūdikis valgė. Ir valgė. Ir valgė. Ir staiga ji sudrebėjo ir susirietė Ksanos rankose. Ir suriko – vieną kartą. Labai garsiai.

Ir tada patenkinta atsiduso ir išsyk užmigo prigludusi Ragana priė minkšto pilvo.

Ksana pažvelgė aukštyn, mėnulis švietė tiesiai į veidą. *O, vargeli*, sušnibždėjo ji. Ji nepastebėjo, kaip patekėjo pilnatis. Kupina magijos. Vieno gurkšnelio būtų užtekę, o kūdikis išgėrė tikrai daugiau nei gurkšnelį.

Godi mergiūkštė.

Taigi padėtis buvo tokia pat aiški kaip medžių viršūnės nušviečiantis mėnulis. Vaikas gavo *stebuklingų galių*. Jokių abejonių. Dabar viskas pasidarė dar sudėtingiau nei anksčiau.

Ksana įsitaisė ant žemės sukryžjavusi kojas ir pasiguldė kūdikį ties pakinkliu. Jos pažadinti nepavyks. Ištisas valandas. Ksana pirštais perbraukė juodas garbanas. Net dabar ji jautė vaikui po oda pulsuojančią magiją, gijas, įsitvirtinančias tarp ląstelių, audiniuose, įsikuriančias kauluose. Vieną dieną ta magija pasidarys nevaldoma – ne visam laikui, žinoma. Tačiau Ksana daug prisiminė iš tų laikų, kai burtininkai ją augino. Ji žinojo, kad stebuklingą vaiką auginti nelengva. Jos mokytojai dažnai jai tą sakydavo. O jos Globėjas Zosimas nuolat kartodavo. *Suteikti vaikui magijos – tas pat, kas mažam vaikui į ranką įdėti kardą: daug galios ir mažai supratimo. Tu mane į kapus nuvarysi, mergyt, – nuolat kartodavo jis.*

Ir jis buvo teisus. Stebuklingi vaikai – pavojingi. Ji tikrai negalėjo palikti šio vaiko su bet kuo.

– Ką gi, mieloji, – tarė Ragana. – Man rodos, su tavim tikrai bus bėdos?

Kūdikis giliai įkvėpė per nosį. Rausva burnytė suvirpėjo, mergytė nusišypsojo. Ksanai suspurdėjo širdis. Ji stipriai priglaudė kūdikį.

– Luna, – tarė. – Tavo vardas bus Luna. O aš būsiu tavo močiutė. Ir mes būsime šeima.

Tardama šiuos žodžius Ksana žinojo, kad tai tiesa. Tie žodžiai dūzgė ore tarp jų, stipresni už bet kokius burtus.

Ji atsistojo, paguldė kūdikį atgal į nešyklę ir pradėjo ilgą kelionę namo, mąstydamą, kaip pasiaiškinti Glerkui.

4 skyrius,

KURIAME VISKAS TEBUVO SAPNAS

Tu per daug klausinėji.

Niekas nežino, ką Ragana daro su vaikais, kuriuos paima. Niekas to neklausia. Mes NEGALIME to paklausti – nejau nematai? Atsakymas per daug baisus.

Na gerai. Ji juos suvalgo. Patenkinta?

Ne. Nemanau.

Mano mama sakė, kad ji suvalgo jų sielas, o jų besieliai kūnai klaidžioja po žemę. Negali gyventi. Negali mirti. Tuščiomis akimis, tuščiais veidais klaidžioja be tikslo. Nemanau, kad tai tiesa. Būtume juos matę, ar ne? Būtume bent VIENĄ pamatę praeinantį. Per visą šį laiką.

Senelė man pasakojo, kad ji juos laiko kaip vergus. Kad jie gyvena katakombose po milžiniška jos pilimi miške, valdo siaubingas jos mašinas, maišo milžiniškus jos katilus ir tarnauja jai nuo ryto iki nakties. Bet nemanau, kad ir tai tiesa. Jei būtų tiesa, bent vienas iš jų būtų pabėgęs. Per visus šiuos metus tikrai bent vienas būtų radęs kelią pasprukti ir grįžti namo. Todėl ne. Nemanau, kad jie vergauja.

Iš tikrųjų tai aš nieko nemanau. Čia nėra ką manyti.

Kartais sapnuoju tokį sapną. Apie tavo brolių. Jam dabar būtų aštuoniolika. Ne. Devyniolika. Sapnuoju, kad jis yra tamsių plaukų, švytinčios odos, o akyse jam spindi žvaigždės. Sapnuoju, kad kai jis šypsosi, aplink viskas spindi. Šiąnakt sapnavau, kad

*jis šalia medžio laukė, kol ateis mergina. Jis ją pašaukė vardu,
paėmė už rankos, o širdis smarkiai plakė, kai jie bučiavosi.*

Ką? Ne. Aš neverkiu. Kodėl turėčiau verkti? Kvailutė.

Šiaip ar taip, tai buvo tik sapnas.

Protektorato miesto gyventojai labai bijo piktosios raganos, tad kasmet kaip auką miške palieka jai kūdikį. Tačiau miško ragana iš tiesų nėra pikta. Ji kasmet išgelbsti po likimo valiai paliktą kūdikį ir, pamaitinusi stebuklinga žvaigždžių šviesa, suranda jam naujus laimingus namus kitame mieste. Tačiau kartą ragana netyčia pagirdo kūdikį mėnulio šviesa, kuri pripildė mažą mergaitę pačios tikriausios magijos. Tokį stebuklingą vaiką užauginti gali tik ji pati.

Tai nuostabi pasaka ir vaikui, ir paaugliui, ir suaugusiajam – juk, nepaisant amžiaus, paslapčių, stebuklų ir gėrio troškimas išlieka toks pat.

Amerikiečių rašytoja Kelly Barnhill (g. 1973 m.), kurios knygą „Raganos sūnus“ jau pamėgo Lietuvos skaitytojai, už knygą „Mergaitė, atsigėrusi mėnulio“ 2017-aisiais metais buvo apdovanota Niuberio medaliu.

Redaktorė *Giedrė Kmitienė*

Korektorė *Eglė Devižytė*

Maketavo *Lina Eitmantytė-Valužienė*

Tiražas 3000 egz.

Išleido leidykla „Nieko rimto“

Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius

www.niekorimto.lt

Spausdino UAB BALTO print

Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Kartą gyveno mergaitė, kuri neturėjo atminties.

Kartą gyveno drakonas, kuris niekaip negalėjo užaugti.

Kartą gyveno senelė, kuri nesakė tiesos.

Kartą gyveno senesnė už pasaulį pelkių pabaisa, kuri mylėjo pasaulį, mylėjo žmones, bet ne visada žinojo, ką sakyti.

Kartą gyveno mergaitė, kuri neprisiminė, kad pamiršo.

Pasaulyje yra vietų, nepanašių į visas kitas.

Egzistuoja miestas, aptrauktas liūdesio debesimis. Šalia jo plyti miškas, kuriame gyvena ragana, kasmet nuo baisios žūties išgelbstinti po vaiką. Miške yra pelkė, nuo kurios prasidėjo pasaulis. Virš miesto, miško ir pelkės naktimis stebuklinga šviesa švyti žvaigždės. Ir mėnulis, pilnut pilnutėlis magijos. Dar čia gyvena mergaitė, kuri tos stebuklingos šviesos atsigėrė. Ir Tobulai Mažytis Drakonas, ir popieriniai paukščiai, gebantys ir žeisti, ir saugoti.

Kita autorės knyga:

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

